

Αμπελοδέτης – *Peribatodes rhomboidaria* Den et. Schiff.

Автор(и): проф. д.с.н. Ангел Харизанов

Дата: 12.06.2019 Брой: 6/2019

Εχθροί της αμπέλου – έντομα που προκαλούν ζημιά στα χειμερινά μάτια, τα ταξίγια και τα φύλλα της αμπέλου

Ο ελατηριότρυπας της αμπέλου αναφέρθηκε για πρώτη φορά ως εχθρός της αμπέλου στη Γερμανία από τον Lustner το 1901, και το 1939 – στην Ελβετία – από τον Faes. Σημαντικά αργότερα αναφέρθηκε ως εχθρός της αμπέλου σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στη Βουλγαρία, οι πρώτες ζημιές παρατηρήθηκαν το 1974 στις περιοχές του Πλόβντιβ, Στάρα Ζαγόρα, Μπουργκάς και Βάρνα, και αργότερα και σε άλλες περιοχές (Harizanov, 1978). Σήμερα απαντάται σε σχεδόν όλες τις αμπελοκαλλιεργητικές περιοχές, αλλά είναι ελάχιστα γνωστός στους αμπελουργούς και τους ειδικούς.

Φύση της ζημιάς και οικονομική σημασία

Η κύρια ζημιά προκαλείται από τις υπερχειμάζουσες προνύμφες, οι οποίες ενεργοποιούνται ήδη από το τέλος Μαρτίου – αρχές Απριλίου. Ραμφίζουν τα μάτια στα ενός έτους κλήματα και σε άλλο καρποφόρο ξύλο, καταναλώνοντας τα ταξίγια μέσα σε αυτά. Το ράμφισμα ξεκινά από την πλευρά του ματιού και με αυτόν τον τρόπο προκαλούν ζημιά στους αδρανείς οφθαλμούς. Μία προνύμφη προκαλεί ζημιά από αρκετά έως και 20 μάτια, ανάλογα με το ποικιλότυπο και τη θερμοκρασία του αέρα τον Απρίλιο. Τα κατεστραμμένα μάτια συνήθως δεν αναπτύσσονται και οι αμπέλες αναπτύσσονται πιο αδύναμα και παράγουν λιγότερους καρπούς. Μετά την ανάπτυξη των φύλλων και των βλαστών, οι προνύμφες τα καταστρέφουν δημιουργώντας τρύπες στο φύλλωμα, και στους νέους βλαστούς – τραυματίζοντας το φλοιό. Το είδος είναι πολυφάγο και προκαλεί επίσης ζημιά σε οπωροφόρα και δασικά δέντρα και ζιζάνια, από όπου οι νυχτοπεταλούδες μπορούν να μεταναστεύσουν σε αμπελώνες.

Σύντομα μορφολογικά χαρακτηριστικά

Η νυχτοπεταλούδα έχει γκριζοκαφέ φτερά με πιο σκούρες εγκάρσιες ρίγες και κηλίδες. Με ανοιχτά φτερά φτάνει τα 40-50 mm. Το αυγό έχει λεπτές ραβδώσεις, είναι επιμήκης-οβάλ, μήκους 0,7 mm και πλάτους 0,4 mm. Το χρώμα του ποικίλλει από ανοιχτό πράσινο έως σκούρο ροζ, και πριν την εκκόλαψη – γκριζωπό. Η προνύμφη είναι γκριζοκαφέ έως μωβ-καφέ. Κατά μήκος της ράχης υπάρχει μια στενή διαμήκης λωρίδα, πιο σκούρη στα πρώτα 3 και τα τελευταία 3 τμήματα. Στα πλάγια, διαμήκως κατά μήκος του σώματος, υπάρχει από μία πιο σκούρη λωρίδα σε κάθε πλευρά. Τα θωρακικά πόδια είναι 3 ζεύγη, και τα κοιλιακά – 2 ζεύγη. Η προνύμφη κινείται κυρτώνοντας το σώμα της με τρόπο παρόμοιο με τη μέτρηση με τη σπιθαμή, από όπου προέρχεται και η ονομασία της οικογένειας – ελατηριότρυπες. Το χρώμα της προνύμφης είναι κοντά στο χρώμα των ενός έτους κλημάτων και άλλου καρποφόρου ξύλου σε κάποια ποικιλότυπα, γεγονός που καθιστά δύσκολη την παρατήρησή της. Όταν οι αμπέλοι κλονιστούν, οι προνύμφες πέφτουν στην επιφάνεια του εδάφους. Είναι ενεργές μετά το ηλιοβασίλεμα και κατά τη διάρκεια της νύχτας, ενώ κατά τη διάρκεια της ημέρας παραμένουν στις αμπέλους ακίνητες, με το σώμα τεντωμένο, προσκολλημένες με τα θωρακικά και κοιλιακά πόδια σε μέρη του αμπελιού. Πλήρως αναπτυγμένες προνύμφες φτάνουν σε μήκος τα 40-60 mm.

Βιολογία, οικολογία και φαινολογία

Το είδος αναπτύσσει μία πλήρη και μία δεύτερη ημιτελή γενιά ετησίως και υπερχειμάζει ως προνύμφη, μήκους 10-20 mm, κάτω από τον φλοιό των αμπελών, στη δομή στήριξης, σε πεσμένα φύλλα ή στο έδαφος. Οι υπερχειμάζουσες προνύμφες ενεργοποιούνται στο τέλος Μαρτίου – αρχές Απριλίου, μεταναστεύουν στα μάτια και τα καταστρέφουν με τον τρόπο που περιγράφηκε. Μετά την ξεφύλλωση και την ανάπτυξη των φύλλων και

των βλαστών, οι προνύμφες τα καταστρέφουν επίσης, και αναπτύσσονται μέχρι το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαΐου, έπειτα κατεβαίνουν με μεταξωτό νήμα στην επιφάνεια του εδάφους, θάβονται σε βάθος 8-10 cm, προετοιμάζουν μια χωμάτινη θαλάμη και νυμφώνονται μέσα σε αυτή. Η πτήση των νυχτοπεταλούδων της πρώτης γενιάς ξεκινά στο τέλος Μαΐου – αρχές Ιουνίου και τελειώνει κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου. Οι νυχτοπεταλούδες είναι ενεργές τη νύχτα. Γεννούν αυγά μονά στον κορμό σε ρωγμές, σχισμές και άλλα προστατευμένα σημεία, και στα φύλλα, τα οποία προσκολλώνται κατά μήκος των νεύρων. Το στάδιο του αυγού διαρκεί 5-10 ημέρες ανάλογα με τη θερμοκρασία και τους τόπους ωτοκίας. Η εκκόλαψη των προνυμφών ξεκινά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου και τις αρχές Ιουλίου. Οι προνύμφες τρέφονται με τα φύλλα και τους βλαστούς, αλλά η ζημιά δεν έχει οικονομική σημασία. Μέρος των προνυμφών δεύτερης και τρίτης ηλικίας μετακινούνται κάτω από τον παλιό φλοιό και σε άλλα μέρη, υφαίνουν ένα χαλαρό κουκούλι, εισέρχονται σε διαπαύση και παραμένουν εκεί μέχρι την επόμενη άνοιξη. Ένα άλλο μέρος αναπτύσσεται πλήρως, νυμφώνεται και οι νυχτοπεταλούδες της δεύτερης γενιάς πετούν κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου. Γεννούν αυγά στα ίδια σημεία με τις νυχτοπεταλούδες της πρώτης γενιάς. Οι προνύμφες τρέφονται μέχρι το δεύτερο στάδιο και έπειτα μετακινούνται στους χειμερινούς τους τόπους.

Καταπολέμηση

Τα οικονομικά όρια ζημιάς είναι τα ίδια με αυτά του σταφυλοκόκκου. Το είδος συνήθως εμφανίζεται σε χαμηλά πληθυσμικά επίπεδα και δεν απαιτείται ειδική καταπολέμηση. Τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται κατά του ελιότρυπα και του σταφυλοκόκκου είναι επίσης τοξικά και γι' αυτό.